

ST. JODŁOWSKI i W. TASZYCKI

ZASADY PISOWNI POLSKIEJ I INTERPUNKCJI ZE SŁOWNIKIEM ORTOGRAFICZNYM

WEDŁUG UCHWAŁ

KOMITETU ORTOGRAFICZNEGO POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI z 21 KWIETNIA 1936 R.
ZATWIERDZONYCH PRZEZ MINISTERSTWO W. R. i O. P. DNIA 24 CZERWCA 1936 R.

DRUGIE WYDANIE, ROZSZERZONE

CENA 80 GROSZY

Z 10-GROSZOWYM ZNACZKIEM NA TOWARZYSTWO POPIERANIA BUDOWY
PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH 90 GROSZY

LWÓW
WYDAWNICTWO ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH
1936

NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W STOSUNKU DO PISOWNI Z 1918 R.

Trzy zasadnicze zmiany w zakresie dotychczasowych zasad pisowni dokonane przez Komitet Ortograficzny Polskiej Akademii Umiejętności w r. 1936 przedstawione są w ustępach: I 6 (*i-Ń*), V 32 (zakończenia *-ym*, *-im*, *-ymi*, *-imi*), VII 43, 45, 47, 50—56 (pisanie łączne i rozdzielne grup wyrazowych).

Nowe zasady dzielenia wyrazów (z lat 1931 i 1936) obejmuje ustęp XIII.

Drobniejsze zmiany lub uproszczenia dotyczą kwestii przedstawionych w ustępach: I 1, 4, 7, 9, 11, II 16, III 22, 23, 26, V 31, VIII 57, X, XII.

Poza tym zmieniono (lub ustalono wahającą się dotychczas) pisownię niektórych indywidualnych wyrazów; wymieniamy tu najważniejsze z tych wyrazów w nowej (lub ustalonej) pisowni:

na *a, e*: *pąs*, *pąsowy*, *plądrować*, *flądra*; *pedzel*, *kołęda*; *okrąg* a. *okręg*, *zaprząg* a. *zaprzęg*, *zasiąg* a. *zasięg*;

na *ch, h*: *puchacz*, *puchar*, *chrząkać*, *szturchać*; *druhna*;

na *e*: *osiem*, *siedem* z pochodnymi, jak *osiemnaście*, *siedemdziesiąt...*; *mieszać* z pochodnymi, jak *mieszanina*, *mieszanka*, *zamieszanie...*

na *o*: *kociół*, *kociółek*, *koziół*, *koziółek*, *koziółkować*, *osiół*, *osiółek*; *włokę*, *włóknę*, *włókna*; *oblokę*, *oblóknę*, *obłokna*; *korytarz*, *tabor*; *okoń*, *tytoń*;

na *s*: *muskut*, *skandal*, *skarpetka*, *skrofuly*, *skrupuł*, *smalec*, *strudel*;

na *sz*: *musztra*, *paszport*, *szkaplerz*, *szkarłatyna*, *szkontrum*, *szkopuł*, *szkorbut*, *szlachcizna*, *szlam*, *szperka*, *szprycha*, *sztaluga*, *warsztat*;

na *ś*: *czereśnia*, *koślawy*, *sierść*, *ślamazarny*, *ślaz*, *Śląsk*, *śle*, *ślemy*, *ślij...*, *ślub*, *śluz*, *śruba*, *śrut*, *wiśnia*;

na *u*: *bruzda*, *chrust*, *dłuto*, *Jakub*, *kłuć*, *plukać*, *pruć*, *skuwka*, *żuraw* (i pokrewne, np.: *bruździć*, *chruściel*, *dłutko*, *żurawina*);

poza tym: *alleluja*, *cetnar*, *delikwent*, *destylacja*, *Galowie*, *krawieczyzna*, *kukurydza*, *Mauretania*, *pasożyt*, *paznokcie*, *poczmistrz*, *pojedynczy*, *reparacja* a. *reperacja*, *reperować*, *rznąć* obok *rznąć*, *szklany* a. *szklanny*, *szylkret*, *terror*, *tona*, *transakcja*, *wazelina*, *wychodźstwo* a. *wychodźstwo*.

W zakresie interpunkcji najdalej idąca zmiana dotyczy użycia przecinka przy imiesłowach na *-ąc*, *-szy* (ust. II 7).

Pisownia wyrazów	Str.
	7
I. Niektóre samogłoski i spółgłoski	7
1. ó — u	7
2. o — ó	8
3. oa — ua	9
4. ą — om, on; e — em, en	9
5. o — e	11
6. i — j	11
7. eja — ea	14
8. rz, rż, ż, sz	14
9. kie, gie — ke, ge — kę, gę	16
10. ch — h	17
11. chi — chy	17
12. sch — sz	18
13. ns, rs, s — nz, r-z, z	18
14. x — ks, gz	18
15. Spółgłoski pojedyncze i podwójne	19
II. Końcowe części wyrazów	20
16. -cki — -dzki; -ctwo — -dztwo	20
17. -ski, -ska — -zka	20
18. -stwo — -zca, -żca	21
19. -stwo, -wstwo — -wski	21
20. -szczyna — -ccyzna	22
21. -śba — -źba	22
III. Początkowe części wyrazów	22
22. z-, s-, ś- (= przedrostek z-)	22
23. z, s, ś przed wargowymi miękkimi	23
24. roz-, bez-	23
25. wz-, wez- — ws-, wes-	23
26. spół-, wspól-	24
IV. Pisownia czasowników częstotliwych	24
27. Typ <i>uspokajać</i>	24
28. Typ <i>oddychać</i>	25
V. Niektóre formy rzeczowników, przymiotników i zaimeków	25
29. -ówna, -ówny — -owa, -owej	25
30. Nazwy miejscowości typu: <i>Limanowa, Biała, Nadwórna</i>	25

	Str.
31. -ście, -ździe, -śle, -źle, -śnie, -źnie; -śmie, -azmie, -izmie, -yzmie, -spie, -zbie, -zwie; -ncie, -ndzie, -nnie, -nsie, -ssie, -ccie w odmianie rzeczowników	26
32. -ym, -im, (-em), -ymi, -imi	27
VI. Niektóre formy czasowników	28
33. -ić, -yć — -eć w bezokoliczniku	28
34. -ść — -źć w bezokoliczniku	28
35. -c w bezokoliczniku	28
36. -imy, -ymy — -emy	28
37. -yvam — -uję	29
38. -cę, -cę w czasownikach na -tać	29
39. -źnie — -źnie; -zli — -zli w formach czasowników	30
40. -ej — -ij, -yjj w trybie rozkazującym	30
41. -i, -ął w czasie przeszłym	31
42. -wszy, -wszy w imiesłowach	31
VII. Pisanie łączne lub rozdzielne grup wyrazowych	31
43. Przyimki złożone	32
44. <i>beze, nade, ode...</i>	32
45. Wyrażenia przyimkowe (= przyimek + rzeczownik, przymiotnik, przysłówki lub zaimki)	32
46. Zaimki złożone: <i>ten sam, taki sam...</i>	34
47. Wyrażenia zaimkowe (= zaimki + inna część mowy)	34
48. <i>jak...</i>	35
49. <i>byle, lada</i>	35
50. <i>no, to, też, bądź, indziej</i>	35
51. <i>-że, -ż, -li, -inąd, -kolwiek, -kroć, -naście, -dziesiąt, -set</i>	35
52. Końcówki <i>-(e)m, -(e)ś, -(e)śmy, -(e)ście</i>	35
53. <i>bym, byś, by</i>	36
54. <i>nie</i>	36
55. Przymiotniki złożone	38
56. Różne połączenia	39
VIII. Wielkie i małe litery	40
57. Początek zdań (oraz początek wierszy w utworach wierszowanych)	40
58. Znaczenie wyrazów	40
59. Względy uczuciowe i grzecznościowe	47
IX. Imiona własne (i wyrazy pospolite) cudzoziemskie	48
60. Imiona i nazwy łacińskie oraz greckie	48
61. Nazwiska francuskie, angielskie i niemieckie	49
62. Wyrazy rosyjskie	50
63. Wyrazy ukraińskie	51
64. Nazwiska Słowian piszących alfabetem łacińskim	51
65. Nazwiska węgierskie	52
X. Skróty	52
XI. Kropka po cyfrze	53

	Str.
XII. Łącznik	54
XIII. Dzielenie wyrazów	54
Zasady interpunkcji	56
I. Kropka	56
II. Przecinek	57
1. Zdania nadrzędne i podrzędne	57
2. Zdania współrzędne	59
3. Równoważniki zdań	60
4. Grupy podmiotów i jednorodnych dopełnień	60
5. Przydawki	60
6. Okoliczniki	61
7. Imiesłowy na -ąc, -szy	62
8. Powtórzenia	63
9. Spójnikowe połączenie członów zdań	63
10. Zwroty z <i>jak</i>	63
11. <i>jakby, niż, niby, ni to</i>	64
12. <i>jako</i>	64
13. <i>to jest, to znaczy, (czyli)</i>	64
14. <i>na przykład, chyba, przynajmniej, zwłaszcza, ewentualnie, nawet, raczej</i>	64
15. <i>owszem, bynajmniej, niestety, przeciwnie, odwrotnie, na odwrót, istotnie, rzeczywiście, zaiste, zapewne, pewnie, doprawdy, oczywiście, naturalnie, niezawodnie, niewątpliwie, bez wątpienia</i>	65
16. Zamykanie zdań i wyrażeń poprzedzonych przecinkiem	65
17. Wyrazy stojące poza zdaniem	66
a) <i>krótko, ściśle, słowem, innymi słowy</i>	66
b) <i>Wolacz</i>	66
c) <i>Wykrzyknik (część mowy)</i>	66
18. Człony wtrącone	66
19. Umieszczanie lub opuszczanie przecinka dla uniknięcia dwuznaczności	66
III. Inne znaki	67
20. Średnik	67
21. Dwukropek	67
22. Pauza	68
23. Wielokropek	70
24. Pytajnik	70
25. Wykrzyknik	71
26. Nawias	71
27. Cudzysłów	72
Słownik ortograficzny	73